

Minimální preventivní program Domu dětí a mládeže Benešov školní rok 2010/2011

a) Charakteristika školského zařízení - Dům dětí a mládeže je státní školské zařízení, které v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (Školský zákon) a prováděcí předpisy k němu poskytuje zájmové vzdělávání. Obsah činnosti je vymezen tímto zákonem a prováděcími předpisy, zejména pak vyhláškou 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělávání. Předmětem je pravidelná zájmová činnost, která probíhá v zájmových kroužcích a klubech, příležitostná výchovná, vzdělávací, zájmová rekreační činnost, táborová činnost a další činnost spojená s pobytem mimo město, osvětová vzdělávací činnost, individuální práce, zejména vytváření podmínek pro rozvoj nadaných dětí a žáků a v neposlední řadě i nabídka a realizace spontánních aktivit.

V letošním školním roce je do pravidelné zájmové činnosti zapojeno celkem 1137 účastníků v 77 zájmových útvech. Dále připravuje DDM Benešov celou řadu příležitostných akcí určených nejen pro děti a mládež, ale i širokou veřejnost. Přehled je rozpracován v ročním plánu a podrobné informace v měsíčníku „Fantazie“. Ten je bezplatně k dispozici dětem i rodičům. S našimi aktivitami seznamujeme také prostřednictvím webových stránek a místních periodik. Velký význam je kladen na spontánní aktivity, které probíhají v herně DDM, na výstavách a v Ekocentru DDM. Za minulý rok jimi prošlo téměř 24 000 účastníků. Bohatá je i nabídka prázdninových a víkendových aktivit, které se orientují na využití volného času v době všech ročních období (dlouhodobé, krátkodobé a příměstské tábory, víkendy např. jazykové, hudební, přírodovědné, výtvarné, sportovní, ...). Většina z nich se koná v naší Turistické základně v Jablonné nad Vltavou. V minulém roce se těchto pobytů uskutečnilo 21 s celkovým počtem 526 účastníků.

b) Problematika SPJ - V současné době můžeme konstatovat, že problematika sociálně patologických jevů stále narůstá a je již celospolečenským problémem. Nejen drogy, ale také vandalství, šikana, poruchy příjmu potravy, záškoláctví a jiné sociálně negativní jevy se začínají dotýkat již dětí základních škol. Setkáváme se s nimi, i když zatím v celkem malé míře, i my. Největším problémem je zejména množství kuřáků u žáků vyššího stupně ZŠ a SŠ a zneužívání alkoholu. Dále sem patří hlavně vulgární vyjadřování dětí a mladistvých mezi sebou, u některých špatná komunikace mezi samotnými navzájem. Proto je naším cílem vést děti k sebevědomí, správnému sebehodnocení, stanovení si reálních cílů v životě, k poznání sebe sama, k zvládnutí stresů, k dovednostem řešit své problémy bez pomoci léků a jiných návykových látek (ve spolupráci s rodiči). Důraz klademe také na rozvíjení pozitivních mezilidských vztahů, úctu k životu a respekt k individualitě, humánní a tolerantní jednání v souladu s právními i společenskými normami. Chtěli bychom připravit podmínky pro účinnou prevenci sociálně-patologických jevů. Nezůstat jen u mluvení o drogách či alkoholu, ale věnovat se také vytváření sociálních dovedností dětí a nabídnout ve spolupráci s dalšími organizacemi a institucemi konstruktivní alternativu trávení volného času. Nezapomínáme také na prevenci rizikového chování v dopravě, na které spolupracujeme s policií ČR.

c) Prevence - Samotná existence našeho zařízení by měla být jednou z forem prevence těchto jevů. Smysluplné využití volného času, nalezení kamarádů se společnými zájmy a vlastní aktivita by měly být jedním z nejlepších způsobů, jak se rizikovému chování vyhnout. Vzhledem k velkému časovému vytížení mnohých rodičů nabývá v tomto ohledu na významu naše úloha. Je velmi důležité podchytit zájem dětí již v útlém věku, kdy je snadné jejich myšlení ovlivnit. Proto se naše nabídka soustřeďuje již na ty nejmenší, kteří mohou využívat naše zařízení a nabídku našich aktivit společně s rodiči. Jejich zájem bychom pak rádi udrželi i ve starším věku dětí. O to se snažíme především prostřednictvím prezentace činnosti

(besídky, vystoupení), ale i nabídkou společných činností pro rodiče a děti (rodinné turnaje, nedělní cvičení, divadelní představení). Připravujeme také akce zaměřené přímo na prevenci.

- **Riziková místa:** jsou to především vnější prostory v okolí DDM, kde se děti a mládež scházejí, a také šatny a herna, kde čekají na zájmovou činnost. Zde se snažíme na činnost dětí dohlížet, nabízet jim smysluplné aktivity (otevřený klub) a zamezovat nevhodným projevům.

V plánu domu dětí je naznačeno preventivní působení školského zařízení na klienty v těchto oblastech:

1. Boj proti drogovým závislostem, alkoholismu a kouření: Poskytnout rodičům základní informace týkající se drog, včetně postojů DDM k protidrogové problematice. Zajišťovat v případě potřeby poradenskou službu specializovaných poradenských a preventivních zařízení pro studenty, rodiče a pedagogy.
2. V oblasti zdravého životního stylu: naučit je řešit stresové situace, řešit problémy formou her. Podnítit a motivovat jejich činnost ve volném čase – pohyb, doplňování vědomostí a dovedností využitelných v praxi – na základě forem vzdělávání uvedených v ŠVP. Zaměřit se na nové, neobvyklé, trendy a již vyzkoušené metody.
3. Oblast virtuálních drog patologického hráčství: důsledně prosazovat zákaz všech hazardních her v DDM a jeho okolí nabídnutím jiných alternativ využití volného času.
4. Ohrožování mravní výchovy mládeže, týrání a sexuální zneužívání dětí.
5. Volný čas a zájmové aktivity.
6. Zneužívání virtuálních drog (počítače, televize a video) a patologické hráčství (gambling).
7. Záškoláctví: sledování docházky i přesto, že činnost je na základě zájmu a v podstatě dobrovolná.
8. Šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování (např. divácké násilí apod.): pokusit se co nejdříve případný výskyt odhalit a podnítit jeho řešení. Spolupracovat s odborníky, popř. i nestátními organizacemi zabývajícími se prevencí šikanování (kriminální pro mládež, sociální kurátoři, dětský psychiatr, spolupráce se základními školami i středními školami.)
9. Xenofobie, rasismu, intolerance a antisemitismu: důsledně potírat jakékoliv náznaky zejména rasismu a antisemitismu. Vysvětlovat nutnost soužití bez intolerance jako jedinou cestu soužití národů, národnostních menšin a lidí různého náboženského vyznání. Tomu odpovídající společné aktivity popř. projekty.

Informační nástěnka

V přízemí haly DDM je nástěnka věnovaná protidrogové prevenci, kde jsou vyvěšeny informační letáky, články a seznam zařízení věnujících se prevenci závislostí. Dále se zde věnujeme zdravému životnímu stylu, prevenci dalších patologických jevů (šikana, gamblerství atd.) a rozvíjení zájmů dětí.

Realizace MPP a spolupráce s ostatními školami a pedagogickými i nepedagogickými pracovníky

Na realizaci minimálního preventivního programu se podílíme ve spolupráci s vedením škol a jejich koordinátory.

Uplatňujeme především diferencované přístupy zejména ve vztahu k věku a osobnostním zvláštnostem cílových skupin. Minimální preventivní program pravidelně jednou ročně vyhodnocujeme a sledovat i jeho celkovou účinnost a průběh.

Za realizaci Minimálního preventivního programu zodpovídá metodik prevence – koordinátor, který o jeho průběhu a naplňování informuje ředitelku DDM a vyhodnocuje aktuální situaci. S vytvořením programu jsou seznámeni všichni externí i interní pedagogičtí pracovníci, a to prostřednictvím pedagogických porad a nástěnky věnované protidrogové prevenci. Ostatní pracovníci DDM jsou rovněž s tímto programem seznámeni a v rámci svých možností působí kladným příkladem na děti.

Spolupráce s rodiči, odborníky a ostatními institucemi

Spolupráce a výměna informací probíhá i s rodiči a zákonnými zástupci našich klientů. Je třeba konstatovat, že problémy, které vidíme my, vidí i oni stejným či podobným pohledem. K tomu na druhou stranu je nutno dodat, že jsou však i rodiče, kteří jsou málo kritičtí a větší část výchovy přesunují na školu a potažmo na DDM, těch je však drtivá menšina. Činnost, kterou vyvíjí DDM hodnotí větší část rodičů velmi kladně a pozitivně.

Závěr: Základním principem preventivní strategie uplatňované na DDM je výchova klientů ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a rozvoji osobnosti. V tomto smyslu vedou pedagogové volného času a externí pracovníci klienty k osvojování norem mezilidských vztahů respektujících identitu a individualitu klienta a rozvíjejí zejména pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka, respekt k individualitě každého jedince, humánní a tolerantní jednání, jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince. Pedagogové a externí pracovníci se snaží vytvářet podmínky pro smysluplné využití volného času.

Veškerá činnost je založena na dobrovolnosti a zájmu dětí a mládeže. Tím, že naše zařízení je otevřené s širokou nabídkou zájmových aktivit, podílíme se ve velké míře na prevenci sociálně patologických jevů v našem městě i jeho okolí.

Milada Rýdlová
ředitelka
DDM Benešov

Příloha č. 1

Při selhání preventivních opatření školy

- 1. V případě podezření na zneužívání návykových látek:**
 - provést diskrétní šetření a pohovor se žákem
- 2. při důvodném podezření:**
 - okamžité kontaktování rodičů event. zákonných zástupců žáka
 - při negativní a nespolupracující reakci rodiny uvědomit sociální odbor
- 3. Při průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pracovník školy pověřený dle pokynu ministra:**
 - kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce
 - uvědomí ŠÚ
- 4. V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče:**
 - uvědomí oddělení péče o dítě, odd. sociální prevence sociálního odboru OÚ
 - oznámí věc Policii ČR

Příloha č. 2

INFORMACE PRO RODIČE - JAK POZNÁM, ŽE MOJE DÍTĚ ALKOHOL NEBO DROGY BERE ?

- Změnila se osobnost Vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
- Má časté výkyvy nálad?
- Straní se Vás? Je zlostný nebo depresivní?
- Tráví hodně času ve svém pokoji sám?
- Ztratil zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport?
- Zhoršil se jeho prospěch?
- Přestal trávit čas se starými kamarády? Přáteli se s dětmi, které se Vám nelíbí? Nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá?
- Máte pocit, že se Vám doma ztrácí peníze nebo věci (peníze potřebné na alkohol a drogy) nebo máte pocit, že má víc peněz, než byste očekávali (peníze získané z prodeje drog)?
- Reaguje nepřiměřeně, když s ním mluvíte o alkoholu a o drogách nebo se snaží změnit téma?
- Lže nebo podvádí?
- Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice? Nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo Vaše dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení a vitalitu?
- Našli jste někdy důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, lahve?
- Zhoršil se vztah dítěte k členům rodiny?
- Zdá se Vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog předešlý den?
- Přestalo se Vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblečení?
- Zdá se být méně soustředěný?

Příloha č.3

DOPORUČENÍ RODIČŮM, JEJICHŽ DÍTĚ MÁ PROBLÉMY S NÁVYKOVÝMI LÁTKAMI

A. Co dělat

Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, **neváhejte zavolat lékaře**. Používání drog není trestné, a dítěti proto žádný soudní postih nehrozí. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložte na pozdější dobu.

- Nespoléhejte na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Jejím základem je **nepodporovat a neusnadňovat pokračující brání drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu** a povzbuzovat k ní. To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch ještě neznamena, že je neúčinná. Může se totiž jednat o příliš velký problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců.
- Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu. To je těžké, zvláště když říká a hlavně dělá z hlediska rodičů nesmysly a když hájí hodnoty pro rodiče nepřijatelné. **Vyslechnout dítě ale ještě neznamena přistupovat na jeho stanovisko.**
- Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit. **Bude-li dítě nějakou drogu obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty.**
- Uvědomte si své možnosti. Dítě, které bere drogy nebo pije, bývá většinou nezralé a neschopné se o sebe postarat. **Může tisíckrát pohrdat názory rodičů, ale většinou si nedokáže opatřit základní prostředky k životu. V tom je Vaše šance a síla.** Určitou základní péči jste sice povinni nezletilému dítěti poskytnout, ale mělo by cítit, že Vaše péče je jiná, když se chová rozumně a když ne. Cílem je, aby dítě pochopilo, že skutečná samostatnost předpokládá schopnost se o sebe postarat.
- Vytvořte zdravá rodinná pravidla. **Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné důsledky bude mít jeho jednání.** Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně.
- **Jestliže dospívající není ochoten ke změně, měl by nést důsledky.** To se samozřejmě netýká situací, kdy je ohrožen život, např. při předávkování. (Teprve až vážné problémy, které drogy způsobí, jsou často důvodem k léčbě a změně).
- Předcházejte nudě. **Musíte počítat s tím, že může být nutné trávit v prvním období s dítětem mnohem více času.** Měli byste mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem.
- **Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti.** To má pro překonání problému často podstatný význam. Jestliže Vám potomek tvrdí, že si s lidmi, se kterými dříve bral drogy, chce jenom pobýt nebo si povídat, buď lže, nebo podceňuje nebezpečí. Někdy je možné uvažovat i změně prostředí.
- **Posilujte sebevědomí dítěte.** Najděte a udržujte křehkou rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte ("nelíbí se nám, že bereš drogy") a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu ("vážíme si tě jako člověka a záleží nám na tobě"). Je to těžké, je to však nutné. Stejně **nutné je i oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu.** Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat.
- **Spolupracujte s dalšími dospělými.** Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli ve výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Jenom tak totiž nebude dítě uzavírat spojenectví s tím rodičem, který mu právě víc povolí. Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou, případně dalšími institucemi. Často až vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.
- Osvědčuje se také, když rodiče dětí s těmito problémy spolu hovoří v rámci skupinové terapie nebo svépomocné organizace. Dokáží se navzájem pochopit a předávají si užitečné

zkušenosti.

- Buďte pro dítě pozitivním modelem. K tomu je nutné, abyste myslel i na své zdraví a svoji tělesnou a duševní kondici a abyste měl své kvalitní zájmy.
- **Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá.** V případě manželských nebo partnerských problémů se můžete např. obrátit na poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Pamatujte, že zvládnutím problémů zvyšujete i šanci na ovlivnění dítěte.
- Přístup k dítěti, které má problémy s alkoholem nebo jinou drogou, shrnuje anglické slovo "tough love". V češtině to znamená "tvrdá láska". Myslí se tím dobrý vztah k dítěti, snaha mu pomoci, ale zároveň cílevědomost a pevnost.

B. Čemu se vyhnout

Nepopírejte problém. Zbytečně by se tak ztrácel čas a rozvíjela se závislost na návykové látce.

- **Neskrývejte problém.** Někdo se za takový problém stydí a tají ho. Aby se dokázal v situaci lépe orientovat a citově i rozumově ji zvládat, měl by si naopak o problému s někým důvěryhodným a kvalifikovaným pohovořit. Měl by také hledat spojení.
- **Neobviňujte partnera.** Na to, abyste si vyřizovali s druhým rodičem dítěte staré účty a navzájem se obviňovali, není naprosto vhodná doba. Minulost se změnit nedá, budoucnost našťastí často ano.
- Nehledejte v dítěti zneužívajícím drogy spojení proti druhému rodiči.
- **Nezanedbávejte sourozence dítěte** zneužívajícího alkohol nebo jiné drogy. Sourozenci problémového dítěte jsou více ohroženi, problémem v rodině trpí a Vaši péči a Váš zájem potřebují.
- **Nezanedbávejte bezpečnost dalších lidí v domácnosti,** zejména malých dětí. Člověk pod vlivem alkoholu nebo drog jim může být velmi nebezpečný, i když by jim za normálních okolností neublížil. Je také třeba myslet na to, aby se drogami, které dospívající domů přinesl, neotrávil další sourozenec.
- **Nefinancujte zneužívání drog a neusnadňujte ho.** S tím souvisí i to, aby rodina zabezpečila cenné předměty a nenechala se okrádat. Krádež nemusí uskutečnit samotné dítě, ale jeho "kamarádi", kterým dluží za drogy. Jestliže začalo dítě zneužívat pervitin nebo opiáty bývá otázkou času, kdy se začnou ztrácet peníze a cenné předměty. Nejde tu jen o majetek, ale také o okolnost, že ukradený majetek slouží špatné věci - totiž rozvoji závislosti. Argument, že by si dítě opatřilo prostředky jinak, např. prostitucí nebo krádežemi, neobstojí. Pokud bude závislost pokračovat, je pravděpodobné, že k tomu dojde stejně.
- **Nedejte se vydírat.** Vyhrůžování fetováním, útekem, prostitucí nebo sebevraždou je častým a oblíbeným způsobem vydírání rodičů. Ano, všechna tato rizika u závislých na drogách existují. Tím, že rodiče pod jejich tlakem ustupují, ovšem riziko nesnižují, ale zvyšují.
- **Nevyhrůžujte něčím, co nemůžete nebo nechcete splnit.**
- **Vyhněte se fyzickému násilí.** Fyzické násilí většinou nevede k cíli. Často jen živí v dítěti pocit ukřivděnosti, vede k sabotování snah rodičů a k útekům.
- **Nejednejte chaoticky a impulzivně.**
- **Nevěřte tvrzení, že má dospívající drogy pod kontrolou,** případně, že snižuje dávky a že drogu brzy vysadí. Buďte připraveni na to, že dříve či později pravděpodobně přijde krize. Využijte ji a trvejte na změně životního stylu, případně na nějaké skutečně účinné formě léčby, jestliže není dospívající schopen zvládnout problém sám.
- **Do nekonečna neustupujte.** Požadavek, aby lidé, kteří berou drogy, do vašeho bytu nechodili, je rozumný.
- Nedělejte zbytečně "dusno". Parta a nevhodní přátelé by se tím stávali pro dítě ještě

přitažlivější.

- **Nezabouhnete dveře navždy.** I když dítě odejde, je dobré být připraven mu pomoci, pokud přijme určité podmínky.
- Neztrácejte naději. **Vaším tichým spojencem je přirozený proces zrání.** I hrozivý problém se mnohdy podaří úspěšně zvládnout.

Příloha č. 4

Šikana - Definice pojmu

Úmyslné a opakované ubližování slabšímu (neschopnému obrany) jedincem nebo skupinou, jak fyzické, tak i psychické, ponižování lidské důstojnosti, jde spíš o postoj než o čin.

Dominantní znak šikany – **bezmocnost oběti.**

Neoddělitelnou součástí problému je **skupinová dynamika.**

Varovné signály šikany pro rodiče

- dítě nemá kamaráda
- nechce jít do školy
- střídá různé cesty do školy a ze školy
- ztráta chuti k jídlu, neklidný spánek
- ztráta zájmu o učení
- výkyvy nálad, odmítá se svěřit, co ho trápí
- žádá peníze, často „ztrácí“ své věci
- přichází domů vyhladovělé, s potrhaným oblečením, s poškozenými školními pomůckami
- nedokáže uspokojivě vysvětlit svá občasná zranění (odřeniny, modřiny, popáleniny)
- je nečekaně agresivní vůči sourozencům
- trpí zdravotními potížemi (bolesti hlavy, břicha, bolesti jsou někdy simulované)
- zdržuje se většinou stále doma

Co tedy dělat?

Připusťme, že několik výše uvedených signálů ve vás vzbudí určité podezření, že by mohlo jít o šikanování vašeho dítěte. Znovu podotýkáme, že ideální stav nastane, když se vám dítě svěří. Pochvalte ho, povzbud'te, rozptyl'te jeho obavy o tom, že žaluje. Vyzvedněte naopak jeho sílu a odvalu sdělit tyto závažné skutečnosti. Přesvědčte ho, že mu chcete pomoci a to potom musíte dodržet. Vyslechněte vaše dítě, dejte najevo, že jeho informace berete vážně (i když se vám mohou zdát malicherné či nepodstatné). Odložte veškerou práci, není nic důležitějšího, než situace vašeho dítěte. Poskytněte dítěti veškerou podporu. Pochopitelně, že odlišíte např. běžnou klukovskou šarvátku od skutečné šikany.

Konkrétní kroky

- Zjistěte přesně – pozor – „nevyslychejte jako vyšetřovatel“ – co, kdy, kde se odehrávalo, kdo další byl přítomen.
- Společně vytipujte svědky, kterým dítě ještě důvěřuje, o kterých ví, že nestojí na straně agresora a věří, že mu mohou pomoci.
- Poskytněte dítěti veškerou ochranu (např. při cestě do školy a ze školy, i za cenu, že se budete uvolňovat z práce).
- Poskytněte dítěti dostatek péče, více s ním komunikujte, věnujte se mu ve volném čase, odjeďte na chatu, chalupu či k prarodičům.
- Nemáte-li jistotu, že dítě nebude ohroženo během pobytu ve škole, ponechejte je doma, ale pozor – pečlivě zvažte, zda v jeho situaci může být samo.
- Znovu dítě ubezpečujte, že udělalo dobře, že vám vše sdělilo, mluvíte s ním více než dříve.
- Zhodnoťte a to velice kriticky, co mohlo vyvolat stav, který skončil šikanou. Neobviňujte pouze školu, nastavte si „zrcadlo pravdy“. Neomlouvejte sami sebe, ani své dítě. Se svým zjištěním se v první fázi dítěti nesvěřujte, ale připravujte nápravu.